

Egy fekete játszhat sárga szerepet?

Ókovács Szilveszterrel beszélget Nagy József

– „Még bányászgyerekből is lehet balett-táncos, aki nem feltétlenül meleg, s a Jóisten legnagyobb igazságossága, hogy bárhova adhat talentumot. Művészt is – oda is, ahol se vezetékes víz, se telefon, se aszfalt, se tömegközlekedés, se közvilágítás. Onnan jövök én is.” Ezt ön válaszolta az Erkel Színház Billy Elliot című előadásából „áradó homoszexuális propaganda” miatt aggódó kormány napilap publicistájának.

– Komolyan a „buzizással” kezdjük az interjút?

– Azzal majd zárjuk. Kezdesnek inkább legyen az, hogy tényleg onnan jön, ahol „se vezetékes víz, se telefon, se aszfalt, se tömegközlekedés, se közvilágítás”?

– Gyerekkorom Veszprémje volt ilyen, legalábbis a város azon része, ahol felnőttem. A völgyben, a Séd parti utcánkban három ház állt, ezekben tényleg se telefon, se gáz, se közvilágítás, a vizet a szomszédtól kötöttük le engedély nélkül, és egy mellékmérrővel számoltuk elfelé. Földes utca a Méhes ma is, de a házai jobbára már nincsenek meg. Lámpa akkor talán négy volt benne, de a pislogó vagy épp kicsúzlizott körtéket évente ha cserélték. Ettől még paradicsom volt számomra a nagyszüleim világa, a nagy kert végében igazi patakkal, gyümölcsfákkal, veteménnyel, pincével és sok-sok csenddel. Háromtól tizenhárom éves koromig éltem ott.

– Mi az első kép, ami eszébe jut onnan?

– Egy nagy Yamaha harsonával gyalogolok be az utcába este, tök

sötét van, mindenütt túlbujánczott bokrok, fák és tócsák, de végül nem félek, mert ki a csuda bújna el itt, a világ végén.

– Csóróságba harsona?

– Az állam adta. A kádárizmus évtizedeiben rengeteg gyerek járt zeneiskolába, az opera és a balett tömeges megkedveltetése mellett ez volt az egyik jótétemény. Akkor most 100:2-re javítottak az elvtársak, de összességében még mindig elég rosszul jöttünk ki belőle.

– Hogyhogy harsona?

– Asztmám volt, anyukám a tudóm erősítése végett trombitálni küldött, ami olyannyira „jól” ment, hogy az országos hírű trombitatanárnő a következő év első óráján átkísért a különben szintúgy kiváló harsonatanárhoz. A sorsom így el is dőlt, aznap már új hangszerrel mentem haza. A Méhesben meg csak nézett a család, hogy kétszer akkora, irgalmatlanul alakatlan tokkal állítottam haza – az még Amati cső volt, a csehszlovák tömegipar terméke.

– Kik a szülei?

– Első generációs értelmiségi vagyok. Ezt néha magamnak is elmondom, hogy jobban értsem az ambícióimat... Anyukám iskolatitkár volt a helyi szakmunkásképzőben úgy negyvenöt éven át. Apám ügyes kezű, de italos szobafestő, húsz éve meghalt. Anyám hamar elvált tőle emiatt, lényegében így kerültünk abba a patakparti utcácskába, Rezi faluból a három gyerekük után a városba, az akkori megyeszékhelyre költöző

nagyszüleimhez. Az a ház most is áll, bár leromolva, talán a „Hitgyüli” vette meg, állítólag csarnokot építenek oda valahova.

– *Édesapja Kovács...*

– Kálmán! Én pedig Kovács Szilveszter Kálmánként láttam meg a veszprémi napvilágot.

– *Honnan szerezte az Ó-t?*

– Ha az ember után nem fizetnek tartásdíjat, nem látogatják, ha a saját apjától minimális érdeklődést sem tapasztal, nem különösebben ragaszkodik a névéhez. Apámnak még a haláláról is úgy értesültem, hogy a veszprémi kórházból telefonáltak. Hetek óta nem kereste senki, el kell temetnie valakinek. Akkor arra jutottam, mivel testvérem sincs, akivel „kovácskodhatnék” tovább, sőt, senkim sem él az apai rokonságból, minek maradnék együtt a leggyakoribb és számomra mégis idegen nevek egyikével.

– *Miért Ó?*

– Teljesen nem gondoltam megváltoztatni, maradjak azért a régi barátok számára felismerhető. Volt énekes, aki a „házi” jelzőt illesztette a neve mögé, de őt nem utánozhattam, testvérnek tűntünk volna. Pletykaszinten hallottam, hogy esetleg az Ómolnár név is hasonlóan keletkezett, mármint elillesztéssel. Gondoltam, ezt kipróbálom, kitöltöttem a belügyi nyomtatványt, s húsz éve így már annak is, hogy Ókovács lettem. Ez egyedi, nincs az országban más. Illetve csak a gyerekeim: ők született Ókovácsok mind a négyen. Viszont én már Kálmán sem vagyok, azzal a lendülettel maradtam egyetlen keresztnévnél. Azt hiszem, akkor esett le a tantusz, mit vesztettem azzal, hogy gyakorlatilag nem volt apám, s hogy ezzel a gyerekeim is ve-

szítettek valami fontosat, már jóval születésük előtt.

– *Hogyan lett fideszes?*

– Anyai nagyapám ferences rendházban töltötte a polgári iskolás éveit a Zala megyei Alsópáhokon, de szerencsémre végül nem állt szerzetesnek, hazahívták a szülei húszévesen Rezibe. Vallásos család igen szelíd feje volt, egy vegyesboltot és egy kocsmát működtetett a nővérével, ráadásul kalotozott, tagja volt a kisgazdapártnak, s a szecs kavágo által ledarált gyűrűsujja dacára megtanult orgonálni, a falu kántora lett. Ez a klerikális előélet az ötvenes években bőven elégnek bizonyult ahhoz, hogy kuláklistára kerüljön. Innen ered a família antikommunista attitűdje, nagybátyám járt ebben élen, ő is velünk élt a patakparton. Hétfőnként fél nyolckor bekapcsoltuk a sístergős Szokol rádiót, és hallgattuk az Amerika Hangját. Azért nem a Szabad Európát, mert az valahogy nem jutott le a völgybe. A rendszerváltás után már csak ezért is egyértelmű volt számomra, hogy a Fideszt választom.

– *Fidesz-tag?*

– Voltam. 1988 őszén, érettségi után pár hónappal léptem be, Szelenyi Zsuzsa vezetésével alapítottuk a veszprémi csoportot. Játszottam a Tabu nevű együttesben, a dobosunk, Muraközi Péter lett a legeredményesebb megyei Fidesz-szervező, engem is ő vitt a pártba. Az ő tömbjük lépcsőházában találkoztam Orbán Viktorral először, ennek harminc éve múlt, hihetetlen. Egyébként az is, hogy a '88. tavaszi botrányos, a fideszesek zaklatásával, házkutatással tarkított veszprémi egyetemi események közvetlen közelében voltunk végzős lovassysökként, de én végül

mindenből kimaradtam, mert zenélni vitt Brüsszelbe a harsonám... Pedig a Tabuval dalt is írtunk akkor az egyetemistáknak *Még egyszer* címmel.

– *Milyen stílusban nyomult a Tabu?*

– Volt egy csomó szerelmes nóta, hogyne lett volna, de áthallásos dalokkal is felléptünk, az egyik koncertünk meg a lemezprogramunk címe is Kelet-Zambia, a plakát egy fejet ábrázolt, a száján cipzár, ami Nyugat felé nyílik. „Rángatjuk a cipzárt a szánon” – emlékszem, így nyilatkoztunk akkor az *Ötödik sebességnek* a Petőfin.

– *Az ma is aktuális lenne.*

– Hirtelen nem tudom, mire gondol, de persze, sokszor nem azt mondjuk, amit akarnánk. Viszont 1989-ben tényleg nem volt sajtószabadság.

– *Mikor lépett ki a Fideszből?*

– Nem kiléptem, csak eltűntem Győrbe. Nem vettek fel elsőre a zeneművészeti főiskolára, nem gyúrtam ki magam eléggé szolfézsából gimnazistaként, úgyhogy újságot hordtam, és portás lettem a veszprémi konziban. Ez lett az első zenei állásom, és az is vicces volt, hogy amikor a sulis egyetlen telefonvonalán valaki „Szilvesztert” kereste, meg kellett kérdeznie a váltótársamnak, Terike néninek, hogy az igazgatót vagy a portást keresi-e, mert mindkettőnket így hívtak. De aztán a következő tanévre bekerültem Győrbe, onnantól meg csak a zene számított, a politikával annyit foglalkoztam, hogy négyévente leszavaztam, semmi több. Illetve a Zeneakadémián a '94-es szavazás előtti héten tüntetőleg felvettem az antik Fidesz-pólómat. És még az ugrik be, hogy ülök a Dohány utcai, második udvari, földszintes szoba-konyhában, és az ócskástól

vett, ütögetésre színes Blaupunkt tévén meghatódva nézem, ahogy 1998 tavaszán Deutschék fülig érő szájjal ülnek le egy hosszú asztal mögé a választás éjjelén.

– *Szűk egy évtized múltán visszapördült a politikához: 1998-ban, az első Orbán-kormány idején fejlesztési tanácsadó lett az oktatási minisztériumban. Mi az a fejlesztési tanácsadó?*

– Így hívják, amikor nem köztisztviselő vagy, hanem szerződéssel dolgozol a kormánynak.

– *Ki vitte be a minisztériumba?*

– Szájer József, aki szerencsémre szereti a barokk zenét. 1998 júniusában eljött egy Monteverdi-előadásunkra a kiscelli romtemplomba, utána beszélgettünk a fogadáson, meséltem neki a veszprémi kezdetekről, akkor ott velem is találkoztunk, mire megkérdezte, feltűnt-e nekem, hogy pár hónapja lezajlott egy választás, ahol nyert a Fidesz, és mivel káderhiány mutatkozik, számítanának rám művészeti vonalon. Ott rögtön megadta Próhle Gergely, az új kulturális minisztérium új közigállamtitkárának a számát, hogy hívjam fel, de persze csak egy teljes hónap múlva hívtam, vacilláltam, még nem bírtam elengedni az éneklést. Gergő azzal kezdte, hogy basszus, minden hely betelt. Végül egy ismerős révén az oktatási tárcánál próbálták ki: az európai ügyek főosztályán egy csodálatos intellektus, Kovács István Vilmos munkatársa lehettem, és a minisztert képviseltem az akkor divatos fejlesztési tanácsokban. Jegyzeteltem, tudósítottam, intéztem ügyeket, piciket. De már ekkor is mindent átszótt az Opera: Gergő édesapja ikonikus első fuvolistája volt a Háznak, Kovács István Vilmosnak az öccse pedig ma

is első fagottosunk, de zeneszerző is, énekeltem a dalait.

– *Két év múltán a miniszterelnöki kabinet parlamenti tanácsadójává emelkedett. Ez a titulus mit rejt?*

– A kormányfő szöveg-előkészítő csapatának tagja lettem. Paneleket írtunk, környezettanulmányokat végeztünk leendő beszédek helyszínén. Ment egy fő az őrezredtől, ment egy rendezvényszervező, plusz tőlünk valaki. Felkutattuk a helyi sajátosságokat, történeteket, emléktáblákat kerestük, mi emelhető be a beszédbe. Elég jól írtam mindig, sőt ekortájt indult a *Heti Válasz*, amelynek hosszú éveken át több száz cikket szállítottam, de abban a két évben megtapasztaltam, milyen, amikor valaki sokkal jobb nálam: láthattam a karzatról, ahogy a teremszolga bevitte a miniszterelnöknek, teszem azt, egy azonnali kérdésre javasolt válaszomat, ő belepillantott, és kapásból sokkal jobbakat mondott. Ha jól dolgoztam, egy-két motívumot tán beépített a felszólalásába.

– *Kik írtak Orbánnak?*

– Volt köztünk néptáncos, angol szakos, magyar szakos, színész, teológus, később jogász, politológus is. Ehhez jöttem én, az operista. Életem igazán nagy élményeinek egyike volt, talán a többiek nem is érezték, mennyire.

– *Melyik Ókovács-panel futotta be Orbán kezében a legnagyobb karriert?*

– A szöveg-előkészítés mellett tovább énekeltem a Filharmóniával: diákelőadások, turné, mikrobusz, két énekes lány, egy zongorista, én pedig konferáltam, énekeltem, ez volt a mi Mozart-kommandó, némi operaházi jelmezzel, kellékkal. Az évek során lenyomtuk úgy kétszáz

előadást. Az egyik fellépés Letenyén volt, marha korán érkeztünk. Őszi nap, romos kúriánál parkolunk le, gyönyörű kert, benne hatalmas platánfa, az alsó ágai kilométer hosszan nyúlnak ki vízszintesen, mint a beton. Előkerül a gondnok, kérdem a platánról, mondja, ötszáz éves a fa, az Andrássy–Szapáry-kúria pedig csak az ezerhétszáz éves második felében épült, vagyis a már akkor öreg platánhoz idomulva húzták fel a házat. Hónapokkal később, amikor az országértékelő beszédre készülünk, eszembe jutott a platánsztori s az, hogy a minket körülölelő Kárpát-medence is egy meghatározottság, amelyhez képest berendezkedtek az őseink. A gondolat bekerült egy országértékelő beszéd indításába, természetesen a miniszterelnök átformálta, de azért felsejlik belőle.

– *A Fidesz 2002-es veresége az Opera kommunikációs igazgatójaként érte. Hogyan került oda?*

– Már korábban, a háromhetenkénti ülésezéssel csökkent a munkamennyiségem a parlamentben, plusz lecsengtek a millenniumi zászlóátadások, amin szintén sokat dolgoztunk. Ismerve az előéletemet, Rockenbauer Zoltán akkori kulturális miniszter kért tőlem egy tanulmányt európai operaházak összehasonlításáról. Megírtam, és amikor 2001 nyarán Szinetár Miklós mandátuma lejárt, kellett az új emberek. Hívtak, mentem. Az Operához tartozó Erkel Színházban kellett felügyelnem gyártási folyamatokat, szerveztem projekteket, utaztam a társulattal Japánba, és elkezdtek előkészíteni Kesselyák Gergellyel az Erkel valamiféle vegyes profilú új életét. Ám hogy 2002-ben elbuktuk a választást, Görgey miniszter vissza-

hozta Szinetárt és Petrovics Emilt, akik a várakozásnak megfelelően kitétek mindenkit a felső vezetésből, engem viszont Miklós meghagyott.

– *Hogyhogy?*

– A japán úton kicsit megismertük egymást, egyszer korábban interjúztam is őt a Kossuthon a *Così fan tutte* operafilmjéről. Megkedvelhetett valamennyire, így a szoci érában is dolgozhattam, ha nem is háborítatlanul, de három éven át.

– *Közben, még 2002 végén bekerült az akkoriban induló Hír TV-be.*

– Igen, művészeti műsort vittem *ARTéria* címmel.

– *Mondják, hogy Borókai Gábornál könyörögte be magát.*

– Bekönyörögtem? Ugyan! Ősszel futottam vele össze az Operánál, emlékszem, hosszú kabátot viselt, beszélgettünk a hidegben, hogy ki mit csinál. Említettem neki, olvastam, hogy tévét szervez, s kérdeztem, nincs-e szüksége művészeti műsorra. Azt felelte, de, lehet, hogy szüksége van ilyen emberre. Ez talán nem számít bekönyörgésnek.

– *Szerette a tévét?*

– Fantasztikus nyolc év volt az is. A tévészés-rádiózás-cikkírás nekem van kitalálva – ezt még sose mondtam így ki, de az ötvenedik évem, lám, ehhez is hozzásegít. Tehát fél évszázada vagyok immár szereplős típus. Egész kicsi koromtól dolgozik bennem az exhibicionizmus, emlékszem, hogyan lökdöstem félre a többieket anyák napján az oviban, hogy én mondhassam a verset.

– *Soha semmi szorongás, izgulás?*

– Még énekesként, külföldi beugráson, izgultam néha nagyon, vannak történeteim hátsófalú infarktusszerű esetekről, de igazából sosem jelentett problémát nyilvánosság elé állni.

– *Tévésként bekerült a Fidesz kulturacsináló csapatába.*

Ez erős túlzás. Számos fideszes járt a műsorba, köztük az akkor erős felszálló ágban lévő, az első ciklusban a Miniszterelnökség tájékoztatói főosztályvezetőjeként dolgozó Navracsics Tibor, aki szintén vesztéremi: jóba lettünk, habár odahaza sohasem találkoztunk korábban. Rajta keresztül jutottam a Jobbklikk nevű bloghoz, írtam oda is egyet vagy kettőt, elbűvölt az ott gyülekezők intellektusa, mint az Ufi/Reakció környékén is. És volt még persze a *Heti Válasz*, melynek hasábjain Szilver Ottó anagrammával aláírva politikai cikkeket, krockikat is elkövettem, aztán amikor Borókai Gábor utóbb átvette az utolsó ív publicisztikáját, rá kellett döbennem, hogy nem áll jól nekem ez a műfaj.

– *Melyik a legemlékezetesebb cikke?*

– Megszokhatatlanul fura, hogy néha felbukkan egy-egy tizenöt éves írásom a neten... Talán az *Isten Szekere* című jut eszembe a szocialista Szekeres Imréről, aki még jóval a rendszerváltás előtt, tán 1984-ben, városi tanácselnök-helyettesként utazott velünk, az úttörő fűvőszekarral Finnországba nehezékeknek. Egyik nap – Szent Iván volt, vakító fehér éjszakákkal – úgy bevodkáztak a szaunában, hogy mindenkivel letegeződtek, anyaszült meztelenül kirongyoltak az ott lévő tengerszembe, s futás közben Szekeres azt üvöltötte a sauna mellett ácsorgó zenekar leánytagjainak, hogy „szivasztok, csajok, máskor nagyobb”. Na, ezt az élményt írtam meg a *Válaszban*.

– *Büszke rá?*

– Nem szégyellem, bár nyilvánvalóan vidám cikkféle is akart lenni,

így ez a sokéves eset inkább adoma, nem földrengésszerű leleplezés.

– *Mit szólt Szekeres Imre?*

– A 2006-os választás éjszakáján a Köztársaság téri pártházba delegált a HírTV. Egyik interjúalanyomnak Szekeres Imre ígérkezett, és ezt nagyon megbecsültük, mert amúgy nem szerettek szóba állni velünk a kormányoldal tagjai. Odajött, s míg vártunk a műholdas jelre a stábbal, említettem neki, hogy mi régen tegeződtünk, még hozzá Rovaniemiben, Veszprém testvérvárosában. Azonnal kapcsolt, s csak annyit mondott: „Szóval te voltál? Erről még beszélünk.” És akkor megkaptuk a műholdat...

– *És? Beszéltek utóbb?*

– Lement az interjú, elköszönt. Az Erkelben megfordulva ma is gyakran eszembe jut, hogy ott a téren micsonda euforikus hangulat uralkodott: Gyurcsány dobálta kinn a narancsos buktát. S a folyosón is ment a haddelhadd: a felettünk lévő elnöki emeletre úgy vágytak a tolongó talpas szocik, mint mások a mennyországba. Szekeres, a kiválasztottak egyike is ott tűnt el a szemem elől, sose beszéltünk többet. A lényeg, hogy nem igazán szerettem meg a publicisztikáírást, illetve ezt a krokis, kényyszeresen beszólós módot. Ahogy a II. János Pál pápa téri mai romhoz képest a Köztársaság téri pártház, úgy a politikai publi is történelem már a számomra. Viszont legalább ezer rádió- és zenekritikát írtam ezután nyolc-tíz lapnak, és ezt a fonalat még szívesen felvenném egyszer.

– *A Duna TV vezérigazgatójaként 2010-től nem szorult rá az ilyes kulimunkára. Ez az ugrás hogyan jött össze?*

– Valamelyest benne volt a levegőben, többen közülünk szóvivők, sajtó-

főnökök lettek, nyolc év ellenzéki lét után, kétharmaddal sok változásra volt igény és esély is – ezen nincs mit csodálkozni, időnként intézményekhez kerülnek a sajtómunkások is. Nem túl közismert, de miután még 2005-ben a minisztérium megelégette, hogy a Hír TV-nek is dolgozom, és mennem kellett az Operától, utánam Bánó András irányította a sajtóügyeket, közben végig napkeltézve... Amúgy azzal indult a dunás karrierem, hogy Wermer András temetésén pedig hátra vert két vezető fideszes, hogy találkozzunk. Találkoztunk is, mégpedig azért, hogy megmutassák a közmédia átalakításának tervzetét.

– *Ki verte hátra? Orbán?*

– Nagyon tiszteltem Andrást, de felvételem volt, még Óbudán belül se értem oda időben, utolsó voltam a kondoleáló sorban, addigra a vezérkar távozott. Két fontos háttéremberrel tárgyaltam, lényegtelen a nevük. Kérdezték, vállalnám-e a kulturális televíziós munkát, azonnal igent mondtam. Eltelt pár hónap, lement az önkormányzati választás, már azt hittem, más a befutó, amikor szóltak, hogy pályázzak. Talán a méltányos riporter munkám, talán a rokonszenves kulturális elképzeléseim miatt, nem tudom, de ellenzéki kurátorok is szavaztak rám.

– *Egy évet töltött a Dunánál, kirúgott ötszáz embert.*

– Csak a Wikipédia nevezi elbocsátásnak, ami történt. Pár kollégát valóban végleg kivettem, ekkora cégnél ez nem meglepő, egész egyszerűen a vezetőváltás során nem lehet társak nélkül dolgozni, és az sincs rendben, ha duplikációk jönnek létre az álláshelyeken. A 2011. január elsején érvénybe lépett médiatörvény erejénél

fogva az említett ötszáz munkaválaló a részleges jogutód MTVA-hoz került, nem utcára. De én nem a Wikipédia vagyok, számomra jó pár kulturális hangsúly elhelyezése és egy új, töményen kultúrát, művészetet sugárzó csatorna megalapozása jelentette a Dunát.

– *A dunás kanyar után 2011 augusztusában visszatért az Operához, előbb kormánybiztos lett, aztán főigazgató. Ez hogy jött?*

– Június óta üresen állt a poszt, augusztusban írtam a miniszterelnöknek két-három oldalt arról, szerintem mit kellene tenni a reménytelen helyzetbe sodródó intézménnyel.

– *Szólt valaki, hogy most kell bejelentkezni az állásra?*

– Nem, és nem is fentről invitáltak. Exkollégák szóltak, hogy már a második megbízott főigazgatót jelölték ki belülről, aki csak tíz napra vállalja a munkát. Dunás vezetőként az indulófélben lévő kulturális adón járt az eszem, nem különösebben vágytam az Operába. Viszont zavart, hogy a nekem oly kedves intézményben botrányos körülmények uralkodnak, nincsenek szerződötve az énekesek, miközben nyakukon az évad. Érdeklődni kezdtem, és amint leültem egy akkori államtitkárral ebédelni, azonnal megírta a *Népszabadság*, hogy én is pályázom. Innentől már mindegy volt, megírtam hát a levelet, és Szijjártó Péter, aki tán kabinetfőnöke volt akkoriban Orbán Viktornak, hamarosan hívott, és a miniszterelnöknél találtam magam, két órán át beszélgettünk. Európai szintű intézményben gondolkodott, V4 felett, Bécs alatt, tetszett ez a reális, persze, így is épp elég feladatot jelentő pálya. Egyetértett azzal, hogy az Operaház elodázhatatlan felújí-

tása alatt az Erkel Színházban kell folytatni a munkát, ahhoz viszont ki kell azt nyitni, hisz Hiller Istvánék bezárták – ez számomra afféle feltétel volt, különben nem hiszek az egész értelmében, mármint hogy magyar adófizetői pénzből külföldieknek szolgáltatunk nyomott áron összművészetet. Három nap gondolkodási időt adott péntek délután, de már hétfő reggel hétkor el kellett találnom a helyes választ... Persze, a feleségemnek lett igaza, aki még emlékezett a korábbi operás periódusra, és a becsvágyam számlájára írta. Pedig mennyivel békésebb életünk lehetne, ha inkább csinálnám az új csatornát, a *DunArtot*.

– *Ami végül el sem indult.*

– Kétségtelen, a távozásommal leállt néhány évre a dolog, de 2016-ra M5 néven csak tető alá hoztak valami hasonlót.

– *Az Opera élére nem jelentkezett be önön kívül más?*

– Nem tudok róla. Másfél évvel később viszont nyílt pályázat volt, öt-hat jelentkezővel.

– *Hallani, a fideszes parlamenti képviselő, Gulyás Dénes operaénekes is ambicionálta a posztot.*

– Dénes? Tényleg? Nem tudtam róla. Őt kifejezetten szeretem.

– *Tényleg?*

– Nagyszerű tenorista, energia-bomba! Ferencsikkel készített szólólemezt sűrgettem CD-n kiadni, szép szerepeket énekelt az elmúlt években is nálunk, többször unszoltam továbbiakra, hiába. Kossuth-díjra az Opera terjesztette fel, amit már különben rég megérdemelt volna, de parlamenti képviselőként megkapnia mégse lett volna elegáns, és tudom, hogy ezt ő maga is így érezhette.

– *Állítólag nagyon megbántódott.*

– Nem hinném, hogy ez pont így lenne, velem legalábbis sosem érezte. Dénessel kapcsolatban arra emlékszem, hogy amikor a szocialisták bezárták az Erkelt, ültem a Hír TV-ben, néztem a parlamenti közvetítést, pont ez a téma, interpelláció, láttam Dénest a padsorban, na, mondom, te jössz, de nem ő szólalt fel, hanem a mögötte lévő sorból Gyimesi Endre, az akkori zalaegerszegi polgármester. Én meg nem értettem semmit, pedig valószínűleg csak arról volt szó, hogy ne Gulyás személyes ügyének tűnjön az, ami valójában országos kulturális hozzáférési problémát generált. Egyébként meg létezik olyan szituáció, hogy a szimpátia nem teljesen viszonyos, több ilyen is van szerencsém folyamatosan átélni, nem probléma.

– *Két éve zajlik az Operaház felújítása. Az eredeti átadási határidő 2019 szeptembere volt, de még most sem látni a munka végét. És azt sem, mennyi lesz a számla. Eleinte 14 milliárddal tervezték, majd huszonegygyel, aztán még többről szóltak a hírek.*

– Sose volt 14 milliárd, valaki a sajátban elhibázta az összeget, s azóta ezzel szembesítenek, mert ez a legkisebb szám. Az első előkészítő kormánydöntés 2015-ből való, a 2016-os alapszöveg pedig bruttó 24 milliárddal számol. Az is okozhat zavart, hogy az Operaház korszerűsítése önmagában két nagyberuházás, és nem amiatt, mert a Hajós utcai tizenkét szintes Üzemházunk is tokkal-vonóval benne van, hanem azért, mert a színpadtechnika önmagában csaknem tízmilliárdos összeg, a bontási-építési projekt pedig 14 milliárdos büdzséből indult ki, viszont nyilván

2015-ös mérnökárákon. Itt már a legtöbben ledobják a láncot.

– *Ön ötvenet mondott a minap. Az már a legvége?*

– Lehet kicsit kevesebb is, több is. Ha a kormány az úgynevezett történeti felújítás vagy a tervező által sulykolt Ybl-program mellett dönt, amit mi nem erőltetünk, akörül lesz. Megjegyzem, a berlini Staatsoper nyolc éven át újult meg, és 122 milliárd forintnyi euróba került, pedig kisebb, mint a mi épületünk, tehát nem pont az összeg hihetetlen, csak számunkra az Operaház nem csupán műemléki márvány meg bársony, hanem a világ negyedik legnagyobb operaintézményének otthona, és egész egyszerűen széthullik a család, ha túl sokáig renoválják a fészket. És ez a közönségre ugyanúgy igaz.

– *Mit saccol, mikor költözhetnek vissza az Andrássy útra?*

Van rá esély, hogy 2020 őszén már tarthatunk előadást. Az Operaház kivételes érték, kivételes eljárásokat érdemel meg. Hadd tegyem hozzá, hogy a Bécsi Állami Opera 1955 óta nem állt meg, nálunk pedig azóta hat év esett ki, és még nincs vége. Az említett berlini ház Honecker, a mienk Kádárék gondatlanságát mutatja, de hogy 1988 óta ide jutottunk megint, azt jelzi: szabad országban sem érti mindenki, hogy az állagmegóvás nemcsak kényelmi kötelesség, hanem pénzügyileg is sokkal kifizetődőbb. Most legalább cselekszünk.

– *A pénzen megy a huzavona?*

– Meg a kapacitáson.

– *Nem ér rá Mészáros Lőrinc?*

– Az Opera beruházásaira csak egy-egy pályázó nevezett, egyik sem Mészáros-cég. De szerintem most senki nem ér rá. És hiába fáj, számot kell vetni azzal: ha rengeteg a fejlesztés,

egy kényes, szem előtt lévő műemlék renoválása, eredeti tervek híján bontás közbeni tervezése, gyors építése nem a legvonzóbb feladat. Magyarán nem tolongtak a jelentkezők, pedig nyilván uniós közbeszerzési tender a mienk is, bár saját pénzből. És amire nincs igazán vállalkozó, az óhatatlanul drágulni fog. Az Operaházhoz tartozó Eiffel Műhelyház építkezéséhez is rém nehéz embert találni, mondják, pedig ezt egy multi, a Strabag végzi. Bár manapság a multi is inkább szervezőiroda meg szupervizor, hisz alvállalkozók százaival dolgozik, azok pedig azzal érkeznek reggelente, hogy jaj, ma nem jöttek dolgozni az embereim.

– *Vajon miért fogytak el az országból az iparosok?*

– Nem értem őket, idehaza is ragyogóan megélnének.

– *Odakint még ragyogóbban.*

– Ezek szerint „odakint” is elfogytak valamiért? A kétkezi munkának már egy ideje nincs becsülete. Az én számból ez nem hangzik jól, de nagyapám, akiről meséltem, még lovakkal művelte a rezi földjét, és Veszprémben, amikor fel kellett ásni a kertet, vagy egész nyáron hurcolni az öntözővizet a patakról, én is megtanultam, mi az. Mindenki nem mehet el, és nem is minden a pénz. Én se ennyit keresnék, ha Bécsben igazgatnék operát.

– *Igazgathatna?*

– Csak miután megnyitottam a cukrászdámat.

– *De most komolyan.*

– Egy dán srác, Kasper Holten volt évekig a londoni Covent Garden művészeti igazgatója, a francia Lissner vitte a milánói Scalát. Biztos akadnak lehetőségek, de egészen sajátos nézőpontból tekintek erre az egészre:

itt vagyok otthon, sose éltem a hazámon kívül, sose töltöttem éveket ösztöndíjjal külföldön.

– *Hallani, az operaházi csúszás fő oka, hogy ön nem ért szót az építés-szel, Zoboki Gáborral.*

Adódnak vitáink. Gábort lassan huszonöt éve ismerem, őt kértük az Erkel Színház játszóképes állapotba hozásához is. Ismeri jól a világot, zseniálisan vázol fel terveket, de végső soron a megbízónak kell kimondania, mire van szüksége egy mégoly innovatív palettáról is. Az Operát pedig a mindenkori Opera jelenti, és az általános beruházási háromszögben – idő, bekerülés, minőség –, amelyből a bonmot szerint mindig csak kettő kérhető, számunkra mégis mindhárom fontos. És a minőségbe az „egyiptomi fogásból” visszatérő társulat minősége is beleértendő.

– *Kéne tán egy kormányzati döntés arról, hogy mennyi pénz van az építkezés harmadik, záró fázisára.*

– Igen, és ennek az a feltétele, hogy eldőljön, akarjuk-e a történelmi felújítást, meg hogy érdemes-e, meddig érdemes.

– *Abban ki dönt? Az Opera főigazgatója vagy a felújítás építésze?*

– Az építész biztosan nem, hisz őt alkalmazzák a projektben. Mondanám, hogy az Opera vezetője, de ezek nagyon komoly forrásigényű döntések, egy ekkora ország kultúrpolitikájának immár stratégiai útválasztásai is.

– *Akkor tán dönthetne a politika.*

– Akár. Komolyra fordítva: igen, igen, minél hamarabb teszi, annál jobb.

– *Ön kinek számol be?*

– Az Emmi a fenntartónk.

– *És Zoboki Gábor?*

– Gábor sokakkal kommunikál, még tévésorozata is van az Operaház felújításáról, és nem államigazgatási szereplő.

– *Zoboki Gábor állítólag jóban van a miniszterelnök feleségével, Lévai Anikóval.*

– Azt én nem tudhatom, lehet. Lévai Anikó minden minőségi helyen megfordul, szerintem napi betevője a kultúra.

– *A patthelyzetet föloldandó a kormány pár hónapja Baán Lászlóra, a Szépművészeti Múzeum főigazgatójára s a Városliget projekt gazdájára testálta az Operaház felújításának felügyeletét is. Ez önnek vereség?*

– Mostanában többektől vettek el projekteket, végső soron minden nagyberuházás egyetlen új állami ügynökséghez került. De nem állítom, hogy nem bánt a dolog, hisz az Eiffel Műhelyház már célegyenesben volt, és az Operaház sem miattunk nehéz ügy. Mindenesetre nem érzem személyes kudarcnak, az biztos, mert tudom, mennyi és milyen színvonalú munkánk van benne. Az zavar nagyon, ha bárki azt hiszi, korrupció miatt csatolták el tőlünk a projektjeinket, mert mi aztán minden forintot képesek vagyunk vitatni – de nem is azért vagyunk, hogy a vállalkozók szeressenek.

– *Baán Lászlónak jut ideje az Operaházra?*

– Meglepődnék, ha sok jutna. A viszony Lacival egy évtizede baráti, nyaraltunk is egymás mellett többször. Ha muszáj választani, ő a legjobb miniszteri biztos, de engem a bábáknál sokkal jobban érdekel maga a „gyermek”.

– *Mesélik, a minap Baán László társaságában ellátogatott az Operába Gulyás Gergely, a Miniszterelnök-*

séget vezető miniszter, s kapott lazacos szendvicset is.

– Itt járt, igen, Baán Lászlóval együtt. De szendvics nem volt, fűtés meg víz sincs, nemhogy lazac, mi ez a hülyeség? Körülnézett az építési területen, meghallgatta a ligetesek véleményét és az Operáét is, egyébként e kettő nem nagyon szór. Elmondtam: ragaszkodhatunk Ybl eleve meg sem valósult rajzaihoz is, de van az a fok, amikor már aránytalanul sok időbe és pénzbe kerül a dolog, tehát nem érdemes.

– *Az Operaház felújításában hogyan kerül döntési pozícióba pont a Miniszterelnökség?*

– Úgy, hogy szinte bármilyen ügyet magához vonhat, jolly joker. Ott semmi sem lehetetlen.

– *Magában az operában sincs lehetetlen, legalábbis idehaza. Például az sem lehetetlen, hogy tejfehér bőrű színészek afroamerikainak vallják magukat.*

– Felfújtt ügy, és a mi lépésünk csak reagálás.

– *Ön nyilatkozatot fogalmazott s íratott alá az Erkelben előadott Porgy és Bess szereplőivel, melyben a művészek fekete identitásúnak vallják magukat. Így kívánta kijátszani a darab jogbirtokosainak azon óhaját, hogy kizárólag színes bőrűek játsszák a színes bőrűekre írt szerepeket. Ön is aláírta a nyilatkozatát?*

– Nekem miért kellett volna aláírnom?

– *Szolidaritásból. Az igazi hadvezér nem azt mondja a csatában, hogy „előre”, hanem azt, hogy „utánam”.*

– Tudja, mit?! Alá fogom írni. Hova is tettem?

– *Az ön „identitásának elválaszthatatlan részét képezi az afroamerikai eredet és tudat”?*

– Persze.
 – *A frizurán kívül mi stimmel?*
 – Például az, hogy akadémista korom óta tudom a *Porgy* számos részletét, Gershwin más dalait is szerettem énekelni. Épp annyira, mint, mondjuk, Schubertét. És ha Schubert az enyém, Gershwin miért ne lenne szintén az, tehát mindenkié?
 – *A flaszteres, akár jópofa zsványság összefér az opera fennköltségével?*
 – Össze kell hogy férjen. Pláne, ha ez az ára annak, hogy egy mű harmincöt év után újra megszólalhasson Magyarországon, s ne kelljen 2053-ig várni. Addig mi, ön meg én, simán el is hullhatunk.
 – *2053-ra lesz elég fekete énekes Magyarországon?*
 – Nem, akkor jár le az utolsó szerzőtárs halálától számított hetven év, onnantól már bárki szabadon használhatja a darabot, csak kottajogot kell fizetnie.
 – *Csinálhatta volna ügyesebben, elegánsabban ezt az egészet?*
 – Miért kellett volna elegánsabban csinálnom?
 – *Mert botrány lett belőle.*
 – És az baj?
 – *Nem az?*
 – Nem jött rosszul a botrány, bár nem mi akartuk. És igazunk van, tán ez se mellékes.
 – *Ókovács mint Gábor Zsazsa: mindegy, mit, csak írjanak rólunk. Így?*
 – Nem krakélerkedni akartam, de valahogy hírét kell adni annak, hogy nincs rendben a tiltás.
 – *Abban igaza lehet, hogy olyan országban, ahol alig találni fekete énekest, valóban hülyeség hozzájuk láncolni az előadást. De ez csupán vélemény. Az viszont jogi érv, hogy a tulajdon a tulajdonosé, azt csinál vele,*

amit akar: fölgyújthatja, megeheti, elrejtetheti, eltékozolhatja, senkinek semmi köze hozzá.

– Ha önnek van kiskorú gyereke, azt csinál vele, amit akar? Fenét!

– *A gyerekem nem a tulajdonom.*

– De ön a gondviselője. Mindegy, mondom másképp: ha van egy autószalonja, s kiírja az egyik kocsiira, hogy százezer dollár, s én leteszem a pénzt, megteheti, hogy nem adja oda?

– *Meg.*

– S miért nem adja? Csak mert fehér a bőröm?

– *Ez hogy jön ide?*

– A *Porgy és Bess* kapcsán pont a bórszín probléma.

– *Ön szerint lényegtelen, hogy Gershwin feketékre írta a szerepeket?*

– Az. Lényegtelen, ráadásul csúsztatás, mert nincs is így. De ilyen erővel Otellót se játssza fehér! Aida pedig csak etióp lehet. Arra van ötlete bárkinek is, hogy honnan szedjünk etióp Aidát, ha egyszer Etiópiában nincs is operaélet?! És a Pillangókisasszony? Ő japán. Sárga! Mondjuk, egy fekete játszhat sárga szerepet? Hát persze, hogy igen. Ott tartunk, hogy Gershwin ma nem tudna föllépni a saját darabjában. Nagyon durva. Tudja, mit mondanának ma Gershwinnek a darab örököseit képviselő? „Figyelj, te, fehér zsidó gyerek, menjél gyorsan haza!”

– *Maga Gershwin szánta feketéknek a fekete szerepeket.*

– Kizártnak tartom, hogy tőle származik a tiltás.

– *Ez a hivatalos álláspont.*

– El tudja képzelni, hogy miután a premiert követően hamarosan elhunyt a zeneszerző, Ira Gershwin, George aggastyán bátyja, a *Porgy* egynémely dalszövegének szerzője

leéli az életét tiltás nélkül, aztán a halálos ágyán egyszer csak azzal áll elő, hogy bocs, de a *Porgy és Bess*, ha majd meghaltam, kizárólag feketék játszhatják? Ennek mi értelme? Simán lehet kamu.

– *Feltételezés, hogy kamu. A jogtulajdonosok joga viszont tény.*

– Akkor sem lehet ilyet tenni.

– *Egy Magyarországon élő fekete táncosnő, Valencia James írta a minap a következőt: „Egyszerűen perverz, ha egy fehér ember aláírja, hogy identitásának elválaszthatatlan részét képezi az afroamerikai eredet és tudat, főleg, ha ezt az embert sosem érte rasszista megkülönböztetés, mint amúgy ez rutinszerűen megtörténik egy nem európaival a magyar társadalomban.”*

– Tételesen válaszoltam a hölgynek az *Index*en. Egyebek mellett azt, hogy az állításával ellentétben nem igaz, hogy Magyarországon intézményesen nyomják el a romákat.

– *Egyrészt: a romák Magyarországon igazolhatóan hátrányos megkülönböztetést szenvednek el. Másrészt: Valencia James a feketék kapcsán írta azt, hogy a rasszista megkülönböztetés „rutinszerűen megtörténik egy nem európaival a magyar társadalomban”.*

– Az „intézményesen” elég durva vád... De van olyan mondata is, hogy Magyarországon romák és színes bőrűek nem kerülhetnek színpadra. Nálunk, az Operában biztosan nem ér senkit hátrányos megkülönböztetés. Bár nem tartjuk nyilván a származásokat, hosszan sorolhatnám, hány főszerepet kaptak a minden bizonnyal roma kollégáink. Amúgy két fekete is szerepelt a magyar *Porgy és Bess*ben, már ha a hölgy feketének fogja el Kálid Artúrt. Ha nem, akkor

csak egy. Egyébként Valencia Jamesnek az *Index*en közzétett levelét egy 2015-ös előadásról készült fotó illusztrálja, melyen a művésznő szerepel a Szkéné *Egy faun alkonya* című előadásában, ami Gyagilev, az orosz cári balett vezetője és Nyizsinszkij, a híres balett-táncos szerelméről szól. Eláruljam, kit alakít a heteró, nád-szálvékony, afroamerikai Valencia James? A fehér, orosz, homoszexuális, korpulens, víziszonyos, cukorbeteg balettmenedzsert. Van még kérdés?

– *A magyar Porgy és Bess huszonnyolc szereplőjéből tizenötön írták alá az afroamerikás nyilatkozatot. És a többi tizenhárom?*

– Ők meg nem írták alá, ennyire elviselhetetlen volt a nyomás. Konkrétan: az első szereposztásból egy fő nem írta alá, a másodikból meg tán összesen kettő írta alá. Az alá nem írókat nem érte semmiféle hátrányos megkülönböztetés. Amúgy meg: jó a darab, és jó a produkció is. A tiltás előtti színpadra vitel száznegyvenhétszer ment az Erkelben, most a miénket eddig tizennyolcezen látták, s novemberre további négy előadást hirdettünk meg. Nekem kizárólag ez számít.

– *Mit szólnak ahhoz a jogtulajdonosok, hogy eredménytelenül tiltanak?*

– Semmit. Egyiküktől sem kaptunk jogi megkeresést. Sőt, az elutalt jogdíjat sem küldték vissza, aminek kifejezetten örülök, mert utálnám, ha bárki valamilyen nyerészkedés-ként, jogdíjeltussolásként próbálná feltüntetni a *Porgy*-problémát. Amúgy pont ez történik a Kodály-meg a Bartók-művekkel. Azokra sincs engedélyünk, mégis játsszuk őket. Csupa ilyenbe futok bele, de bírom a strapát.

– *Az is belefutás, hogy a magyar Opera egy brazil lány manipulált fotóját tette ki az óriásplakátjaira?*

– Az nem belefutás, hanem közköds. Van egy oldal, a Pexels, ahová bárki feltölthet és onnan levehet fotókat, használható bármire, akár kereskedelmi célra is, csak módosíts rajta. Egy kiváló grafikus cég készíti a kampányainkat, idén is leültünk nagy komolyan, kiterítettek elem négy változatot, én meg azt a pakkot választottam, melyben huszonegy arc szerepel ős öregembertől ezen a lányon keresztül a Jézus-forma fiatalemberig. Inkább arra számítok, hogy mint korábbi plakátjaink közül, ezekből is válogat a Nemzeti Galéria a gyűjteménye számára.

– *A grafikus cég elárulta önnek, hogy stock fotókkal dolgozik?*

– El. Én pedig kérdeztem, mi ezzel a tennivalóm, s azt mondták korrektil, hogy semmi.

– *Ha baj lesz, legföljebb aláír még egy nyilatkozatot.*

– Milyen nyilatkozatot?

– *„Identitásom elválaszthatatlan részét képezi a brazil eredet és tudat.”*

– Haha. Egyébként úgy tudom, eredetileg nem is brazil a hölgy, hanem török feminista.

– *Az a brazil vagy török lány nem tudta, hogy fönt van róla egy kép a Pexels oldalon?*

– A botrány előtt egy nappal törölte az oldalról a képet egy fickó. De a nyoma megvan. Gyanítom, pénzt szimatolnak, bepróbálkoztak. Illetve még azt sem, mert nem kaptunk levelet, hogy fizessünk bármennyi dollárt. A lány lehetett tudatlan, de mi egészen biztosan ártatlanok vagyunk.

– *Az Opera munkatársai megelégednének bármennyi forint béreme-*

léssel, de hiába. Pedig 2017-ben még sztrájkot is szerveztek az ügy érdekében.

– Nem lett sztrájk akkor, két évvel később viszont egy *Carmenen* az énekkar egy része távollétével tüntetett az első részben.

– *Volt viszont annak idején szemöldökráncolás a Miniszterelnökségen, hogy Ókovács képtelen rendet tartani a cégnél.*

– Nem tudok szemöldökráncolásról. Az viszont tény, hogy operai pályafutásom legsúlyosabb kudarca, hogy működésre nem tudtam kellő mennyiségű pénzt szerezni. Olyan a helyzet, mintha a szép ruhába öltöztetett, jó iskolába járó gyerekednek nem adnál rendszeren enni.

– *Éhezik az Opera?*

– Nem éheznek, de tervezhető és belátható viszonyokra igenis ki van éhezve. Pont tízszer annyian vagyunk, mint más intézmények a színházi szakmában, ráadásul zömmel leromlott épületekben dolgozunk, ám a költségvetésünk tízes helyett inkább ötös szorzón áll. Hangszereket kell venni, gondoskodni a teljes magyar énekestársadalomról, külföldi művészeket hívni, karmestereket, koreográfusokat, lényegében az egész világot, és hatalmas színpadainkon hatalmas díszleteket kell építeni, különben nincs hová tenni az énekkart. És a szociális hálónk is hatalmas, csak erre elmegy egy megyei színház fél költségvetése.

– *A Billy Eliottal kezdtük, zárjuk is azzal. A kormánylapban olvashattuk egy bizonyos N. Horváth Zsófiától, hogy homoszexuális propagandát vél felfedezni az előadásban. A publicisztika vörös farka: „Nem lehet nemzeti cél a homoszexualitás propagálása egy olyan helyzetben,*

amikor amúgy is csökken/elöregszik a népesség, hazánkat pedig idegen invázió fenyegeti.”

– Szép mondat.

– *N. Horváth Zsófia létező személy?*

– Nem ismerem, de miért ne lenne az?

– *Mert a Fideszben szokás a saját médián keresztül küldeni selyemzinórt akolbéli renitenseknek, kipécézeteknek. Kapott ilyet mások mellett Pokorni Zoltán, Schmidt Mária, Áder János, Navracsics Tibor, még Kósa Lajos is. Rendre ahhoz sem volt merszük a szerzőknek, hogy a saját monogramjukat biggyesszék a szöveg alá, inkább nem létező neveket kamuztak be.*

– Ó, ez csupa régi ügy, megoldásokat tőlem ne várjon.

– *Egy nemes hagyomány bármikor felmelegíthető.*

– Csak egyetlen Horváth Zsófiát ismerek, ő remek írásokat helyez el a 888.hu-ra.

– *Az önt ekéző cikk szerzője nem sima Horváth, hanem N., ez tán jó hír. Amúgy megjíedt a cikktől? Látott benne selyemzinórt?*

– Nem, és nem is lett folytatása, csak egy-két széljobb orgánumban, de senki sem hívott fel, ha erre gondol. N. Horváth Zsófia cikke a nézői véleménylevél egyik típusa, aki nem érteni kívánja, amit lát, hanem megjegyezni kívánja, amit nem ért. Sokkal jobban szeretem a vitatkozó leveleket, amelyek nem ráolvasnak valami durvát az Operára, hanem érvelnek, és kíváncsiak az álláspontunkra. Kár volt lehozni. Megjegyzem, a sárga bányászoverallra felkapott tütü a fináléban nem az elhomokosodás jegye, hanem tessék megkapaszkodni: geg. Vicc. Tréfa. És annak az reminiszcenciája, amikor

az Erkel 2007-es zárásakor, az önként összedobott műsor végén bejött három arc a keményebb sorsú díszítők közül, és trikóban-tütüben balettozott egy *Hattyúk tavát...* Aki ott volt, nem felejtí el. De a legviccesebb mégis az, hogy megírta az úgymond haladó sajtó, hogy ijedtemben levettem a darabot. Miközben ott szobrozt a folyosón a CNN, az ABC, a *Le Figaro*, a *Le Monde*, a *The New York Times*, és mind azt akarta a számba adni, hogy a kormány betiltotta az előadást. Én meg kértem, ballagjanak már át az Erkelbe, épp megy a darab.

– *Ön szerint a Billy Eliot propagálja a homoszexualitást „ezekben az inváziós időkben”?*

– Nem. Nem propagálja.

– *Nincs necces jelenet?*

– Meg kell nézni, ki-ki döntse el maga. De talán nekem is elhiszik: száznegyven perc alatt egyszer, egyetlen duett alatt a két jóbarát lányruhába, majd bohócjelmezbe öltözik, de még utalás sincs arra, hogy ennek bármi kifutása lenne.

– *Ezt nyilatkozta a 24.hu portálnak: „A feleségem se rajong a Billy Eliotért, én pedig úgy gondolom, hogy véleményes.” Mit jelent ez a mondat? A felesége melegpropagandának tartja a darabot?*

– Dehogy! Csak egyszerűen nem szereti a musicaleket.

– *Mi véleményes a darabban?*

– Maga a műfaj: a musical, amely óhatatlanul habos-babos. Én egyébként éveken át korrepetitorkodtam musicalstúdióban, az irodalom húsz év előtti állapotát ismerem jól. Nekünk, az Operának amúgy ez nem dolgunk, a *Billy* csak azért került műsorra, hogy toborzási lehetőséget teremtsük a mi kis Magyar Nemze-

ti Balettintézetünknek, amely akkor nyáron épp a repülőrajtra készült, és végül nyolcvan növendéket szerezünk évkezdetre.

– Zajlik a kultúrharca a Fideszben. A kormánylapban Szakács Árpád újságíró 2017 óta cikksorozatban gyalulja az elhajló fideszeseket. A legnagyobb pofont a Petőfi Irodalmi Múzeumot vezető Prőhle Gergely kapta, Szakács felróta neki, hogy ballibeket enged be az intézetbe. A Balassi Intézet élén álló Hammerstein Judittal az volt a baj, hogy ballib művészeket, tudósokat utaztat, köztük még olyanokat is, akik tanítanak a CEU-n. A filmalapot igazgató Andy Vajna abban hibázott, hogy az ellenzékkel szimpatizáló rendezőknek is adott munkát. A Petőfi Rádió bűne, hogy ballib zenészeket is játszik. Az MTI akkor tévesztett lépést, amikor beszámolt ballib művészek bemutatóiról. Még az emberi minisztérium tevékenységében is találni kivétlivalót, mégpedig azt, hogy pénzt adott a történelemtudománnyal foglalkozó, ballibnek mondott Clio Intézetnek. Ön a Billy Eliottal húzta ki a gyufát. Ön szerint ez az egész Szakács magánakciója, vagy felső parancsra esett önöknek?

– Nézzük „eredmény”-oldaláról az ügyet. Prőhlét leváltották, személy szerint nagyon kedvelem őt, említettem is, de más fajsúlyos történésre nem emlékszem.

– Hammerstein Juditnak is mennie kellett.

– Nem ismerem teljesen a sztorit, de Judit most miniszteri biztos, ezért is gondolom, talán nem minden úgy történt, ahogy egyesek tudni szeretnék.

– Miről szól a kultúrharca?

– Biztos, hogy van valódi kultúrharca? Harcban vannak hullák. Itt olyan túl sok hullát nem látni.

– L. Simon László azt mondta 2018 nyarán: „Azoknak, akik a saját sikertelenségüket a liberálisok már nem létező túlzott támogatásában látják, Kassák nyomán azt tudjuk üzenni: művekkel csak művek vitatkozhatnak. Jobbnak, okosabbnak, tehetségesebbnek kell lenni, a párhúség nem pótolja a tehetséget.” Ez elég kultúrharcos kijelentés a kultúrharcos államtitkártól. És idézek egyet Demeter Szilárdtól is, aki Prőhle utódja a PIM élén: „A magyar kulturális élet tortája akkora, amekkora a magyar kulturális élet. Ha túl sokan vannak hozzá, kisebb szelet jut. És ha valaki több tíz éve éheznek, s akkor sem engedik az asztalhoz, amikor a sajátjai szelik a tortát, nyilván frusztrálódik. Nem szeretem ezt a gondolkodást, de megértem. Szakács erre érzett, erre repült rá: felfakasztott gennyes tályogokat, melyek miatt székértáborok között és székértáboron belül is befeszülnek az emberek. Szakács személyes haszna, hogy felépítette magát ezzel az ágendával. A Magyar Idők vezetése pedig rájött, hogy Szakács cikkei felhelyezik az újságot a magyar médiatérképre. És tényleg: a Szakács–Bayer közös könyv három ezer példánya egyetlen hét alatt elfogyott.” Ez is elég kultúrharcos mondat, nem?

– Annak tűnik, L. Simon Laci nagy motoros, gyakran harcos, néha morcos.

– Kenyérharca zajlik?

– Valószínűleg az is, mint mindenhol. De higgye el nekem: az Opera olyan hatalmas feladat, hogy nem jut időm elemezni a szférát, nekem aztán semmilyen politikai ambícióm nincs. Egész egyszerűen nem tudok járni más színházakba, közösségbe, nem fordulok meg olyan helyeken, ahol fenekedni lehet és egymásnak feszül-

ni, legfeljebb konferenciákon, de ott mindenki disztिंगvált. Így tágra nyílt szemmel hallgatom néha a sztorikat, amik az egész városban utoljára jutnak el hozzám. Az biztos, hogy miniket, engem nem érintett meg a kultúrharc, soha senki nem szólt fentről, hogy ezt vagy azt ne játsszuk, emezt vagy amazt pedig tűzzük műsorra, és iksz vagy ipszilon mindenképpen kapjon szerepet. Abból a szempontból is szerencsés alkat vagyok, hogy sosem ragaszkodtam egyetlen állásomhoz, így az operaházihoz sem. Ha valamiért egyszer távozni kell, legfeljebb leesik a teher a vállamról, és létezhetek normálisan. De amíg maradhatok, folytatom a munkát, megvalósítom a pályázatomat, a következő harminc évre infrastruktúrájában sínre kell tenni az intézményt, és a repertoárt is kiszínezni, megújítani a következő tíz-tizenöt évre. Ha ezt a ciklust ki tudom tölteni, az elmúlt százharmincnyolc év leghosszabb ideig hivatalban lévő operaházi igazgatója leszek. Amikor 2017 végén lejárt az első periódus, írtam egy ötszáz oldalas összefoglalót arról, honnan hová jutottunk. Senki nem dokumentálja így, de engem foglalkoztat, mit miért és milyen hatással teszünk.

– *Úgyesen megköti a maga kis életbiztosításait. Most azt találta ki, hogy 2020 keresztény évad lesz az Operában.*

– Ez életbiztosítás? Jaj, dehogy! Olyan marhaságokat olvasok, hogy „Ókovács a keresztény évaddal törleszt a *Billy Elliot*ért”. Már a 2017-es pályázatomban jeleztem, hogy tematikus évadokat szeretnék, köztük keresztény évadot, pedig akkor még

nem tudhattam, hogy betámadnak a *Billy Elliot* miatt.

– *Orbán Viktor hónapok óta arról beszél, hogy ő menti meg a keresztény Európát. Ha hihetünk Bernard-Henri Lévy francia filozófusnak, aki pár hete két órát beszélgetett a miniszterelnökkel, Orbán szerint ő maga „Európa DNS-e”. Ön pedig ebben a helyzetben állt elő a keresztény évad ötletével. Van az a szög, ahonnan nézve ez puncsolásnak tűnik.*

– Miért ne érhetne össze két ember értékrendje?

– *Összeér?*

– Össze. De ne értsék félre: nem ájtatos évadot tervezek, nem arról lesz szó, hogy körmeneti lobogók alatt vonul az opera. Volt mindenféle évad, szerzők évfordulói alapján, Verdi és Wagner, aztán volt Richard Strauss-évad. És volt évad az ősfantaszta kapcsán is. Aztán volt Wagner *Ringje* köré épülő évad. És volt egy magyar évad. Most épp Puccini *Itáliája* című évadunk fut. Jövőre keresztény szezon, utána a francia múzsa évadja jön, aztán meg mítosz és történelem, majd pedig tán egy szláv évad. Mondom, mert a pályázat nyilvános részében is ott van. Mélységes mély az operának a kútja, mi mindig beteszünk középre egy témát, s köré csoportosítjuk a többi. Játék ez, és az emlékeink szortírozását szolgálja, ne legyen egyik szezon olyan, mint a másik. Minden évadban akad számos mű, melynek direkt köze van a kereszténységhez – és az összesnek áttételesen. Az opera és a balett európai találmány, és igen: így valójában minden évad keresztény évad.